

МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ: ІСТОРІЯ ТА СУЧАСНІСТЬ

УДК 316.776.23

Євгенія Макаренко,
аспірантка
Інститут політичних
та етнонаціональних досліджень
ім. І.Ф.Кураса НАН України

МІФ ЯК ЗАСІБ МАСОВОЇ КОМУНІКАЦІЇ

***Анотація.** В статті «Міф як засіб масової комунікації» розглядаються основні проблеми взаємозв'язку міфотворчості із засобами масової інформації. Враховуючи останні політичні події, які відбуваються в усьому світі, ця тема досить актуальна. Саме ЗМІ стали могутнім транслятором міфотворчості у суспільну свідомість. Тому метою дослідження стоїть питання показати як через засоби масової комунікації міф формує «правильну», а, інколи, деформовану позицію.*

В дослідженні виокремлено науковців, які займалися даною проблематикою, особливої уваги заслуговують: Г. Почепцов, О.Полісаєв, М. Михальченко, Ю.Шайгородський.

Взагалі, міфологізація інформації може вести як до консолідації суспільства, так і відігравати деструктивну роль в житті держави. Деякі дослідники навіть схиляються до думки, що сам факт міфологізації суспільства є вкрай негативним, що міф - це прихована агресія, одна з форм тоталітаризму, що коли ми потрапляємо під владу міфу, то перестаємо бути особистостями.

Таким чином, в статті з'ясовано, що саме засоби масової інформації – це один із головних засобів впливу на формування суспільної думки. І саме міфи виступають рушійною силою розвитку суспільства і мають сенсожиттєве значення. Завдяки цінностям у суспільстві формуються різнорівневі мотиви і цілі людей, визначаються засоби їхнього забезпечення. Міфи є регуляторами людської життєдіяльності, служать критеріями вчинків людей. Вони виступають одним із факторів розгортання політичної історії.

***Ключові слова:** міф, політичний міф, суспільна свідомість, масова свідомість, засоби масової інформації.*

Процес формування політичної свідомості як окремого індивіда так і народних мас включає в себе чотири фактори які впливають на цей процес: власний життєвий досвід, включаючи соціально-економічні умови; міжособистісні комунікації; громадські інститути; і, нарешті, засоби масової комунікації. Враховуючи останні політичні події, які відбуваються у нашій країні і у всьому світі, слід особливо проаналізувати питання впливу засобів масової інформації на свідомість громадян з боку міфотворчості. Адже ЗМІ стали могутнім засобом творення і трансляції міфів. Міфи заповняють масову свідомість українців, від чого залежить не тільки дії окремих особистостей, соціальних груп, але й майбутнє нашої країни, розвиток суспільних процесів у Європі. Головна мета статті показати як міф через засоби масової комунікації і пропаганди проникає в свідомість і формує «правильну» або деформовану позицію.

Основним завданням дослідження стоїть питання аналізу трансформації політичних міфів у масовій та індивідуальній свідомості громадян. Ця тема у значній мірі є дослідженою, але з огляду на останні бурхливі події на політичній арені залишається досить актуальною і надалі. Оскільки інформаційна діяльність засобів масової інформації буде і надалі незмінно посилюватися, впливати на всі сторони життєдіяльності суспільства і держави. Головне завдання полягає в тому, щоб така діяльність відповідала національним інтересам, сприяла утвердженню незалежної української держави. Тому дослідження інструментів впливу ЗМІ на формування української національної свідомості є доцільним і своєчасним.

Серед дослідників, які займалися даною проблематикою, слід виокремити О. Донченко і Ю. Романенко, О. Забужко, Г. Почепцова, О. Полісаєва, Ю. Шайгородського. Особливо слід зазначити праці відомого українського вченого М. І. Михальченка в області суспільних і політичних відносин, проблем українського суспільства, які зробили вагомий внесок в розвиток української науки.

У сучасному суспільстві ЗМІ виконують низку функцій, важливими серед яких є: комунікативна (спостереження за подіями і формування суспільної думки стосовно їх сутності); інформаційна (збирання, редагування, коментування та поширення інформації); ретрансляційна (відтворення певного способу життя з відповідним набором політичних, духовних, соціальних цінностей); пропагандистська (яка іноді маскується). Завдяки реалізації зазначених функцій ЗМІ справляють вплив на всі сфери життєдіяльності суспільства, на соціально-психологічний і духовно-культурний розвиток кожного члена суспільства, тому що кожна нова інформація, що надходить по каналах ЗМІ, відповідним чином міфологізована й несе в собі багаторазово повторювані ціннісні орієнтації й установки, що закріплюються у свідомості людей.

Вивчення міфології як відображення найдавнішого і сучасного уявлення про світ усе впевненіше посідає належне місце у сьогodнішньому науковому світі. Науковці, які поглиблено вивчають цей феномен, стверджують, що міф слід розглядати не лише як архаїчну форму світогляду, але і як річ, явище, яке існувало завжди, існує сьогодні і має надзвичайно важливий вплив на процеси, які відбуваються в суспільстві. Як стверджує відомий історик релігії Мірча Еліаде: «Знати міф — значить наблизитися до таємниці походження всіх речей» [3, с.124]. Інакше кажучи, людина дізнається не лише про те, яким чином все виникло, але і про те, яким чином виявити це і відтворити, коли все вже зникне». Відомий психолог Густав Юнг вважав, що сучасна цивілізація, звівши уявлення про міф до рівня дитячої оповіді, позбавивши міф сакрального значення, і, зрештою, стверджуючи про шкідливий вплив міфологічної свідомості на суспільство, насправді, просто витіснила міф на задвірки людської підсвідомості. Там, у підсвідомості, міфологічні образи і архетипи продовжують жити і шукати будь-якої можливості вихлюпнутися назовні з силою стиснутої пружини [9].

Сьогодні політика є тим ґрунтом, на якому може народжуватися і з якого може черпати сили міф. Україні, як будь-якій іншій державі, притаманне міфотворення. Аналізуючи, вітчизняні сучасні політичні міфи, можна зазначити, що політичні міфи виникають та існують на декількох рівнях. По-перше, на теоретичному рівні, який пов'язано з виробленням та функціонуванням у свідомості особистостей фундаментальних суспільствознавчих знань та цінностей,

які є основою державної ідеології. Тобто міфи, які створюються на державному рівні. Об'єктом такого державного міфу є державне буття суспільства у всій багатоманітності його проявів – політика, право, економіка, соціальна сфера, релігія. Найбільш цілісним його відображенням є державна свідомість. Тому говорячи про об'єкт державної міфотворчості слід говорити про державну свідомість та державний світогляд як її основу. Визначення суб'єкта державної міфології обумовлюється сприйняттям нами держави: як політичного інституту (особливого апарату влади); як політичної організації суспільства (державно-організованого суспільства, або політико-територіально та структурно-організованої форми суспільства). Окрім того, теоретико-концептуальний рівень державної міфології характеризується ідейно-ціннісною структурою, основою якої є ідеї, ідеали та цінності. По-друге, на пропагандистському рівні, який пов'язано з розробкою та запровадженням загальнодоступних ідеологічних знань та цінностей, які прийнятні для масового вивчення та засвоєння масовою свідомістю за допомогою різних міфологічних форм. Тобто, формування та функціонування міфів на рівні повсякденних ідеологічних уявлень та поглядів.

Пропагандистський рівень політичної міфології втілюється у програмно-цільовій структурі. Вона складається з теорій, концепцій, програм, стратегій та державної політики. Окремо варто виділити ідеологічні стереотипи — шаблони, схеми суспільної свідомості, на основі яких людина визначає пріоритети мислення і діяльності. Вони забезпечують високу усталеність у сприйнятті, осмисленні реальності, що дозволяє людині швидко включитися в практичну діяльність за існуючими кліше, схемами мислення і дій. Ідеологічні стереотипи в структурі державної свідомості виступають своєрідною програмою, яка визначає відтворення держави як політичної системи і політичної структури у визначеному заздалегідь напрямку. Особливість ідеологічного стереотипу полягає у тому, що він може застаріти. У такому разі стереотип потребує оновлення. З іншого боку, він може перетворитися на традицію, норму життя, навіть стати юридичною нормою й таким чином продовжити своє існування в новому статусі. Якщо ці шаблони, схеми стають застарілими, й суперечать новим реаліям практики, то їх необхідно оновлювати чи докорінно змінювати й тут знов на арену виходить процес міфотворчості, представлений у свідомості суспільства засобами масової інформації.

Водночас слід зазначити, що багатоаспектне проникнення ЗМІ в життя суспільства може відігравати як об'єднуючу роль і сприяти консолідації суспільства, так і дезінтеграційну, роз'єднуючу, упроваджуючи в суспільну свідомість негативні стереотипи, що, на думку Г. Блумера, особливо є відчутним в кризові періоди історичного розвитку суспільства, коли люди у стані соціальної невизначеності особливо підпадають під вплив, легко відкликаються на різні нові стимули, ідеї, а також більше піддаються пропаганді й різним формам маніпулюванням [1, с. 123].

Важливою складовою суспільної свідомості є національна свідомість, яку науковці визначають як систему колективних соціально-психологічних феноменів, сутністю котрих насамперед є уявлення про свою спільноту як національну, окрему від інших спільнот. І.Кресіна наголошує, що основними елементами національної свідомості, насамперед, є: етнічна та національна ідентичність, етнічна свідомість, історична пам'ять, національна мрія, національна ідея, національний менталітет і

характер [6, с. 87]. На думку Ю. Куц, національна свідомість ґрунтується на уявленнях етноспільноти про соціальні вартості, норми, спільне походження, традиції, що своїми коренями сягають далекого минулого. Вона глибоко пов'язана з територією проживання, мовою, соціально-економічними набутками, які акумулюються в особливостях духовного розвитку, політичних інституціях, національних інтересах і традиціях, ідеях, національній мрії, національній ідеї, національній ментальності, національному характерові, національній психології [5, с. 45]. Ю. Бромлей до елементів національної свідомості відносить етнічну свідомість та уявлення про типові риси своєї спільноти, уявлення про рідну землю чи територію народу та про національний державний устрій [2, с. 176-183].

Світовий досвід переконує, що в процесі об'єднання націй в сильні держави важливу роль відігравали міфи, які завдяки діяльності ЗМІ створювався новий вид соціальної спільноти, яку, незважаючи на відстань, об'єднувала спільна зацікавленість інформацією. Маючи всі можливості для швидкої трансляції єдиних символів і цінностей в національному масштабі, через створення суспільного діалогу ЗМІ сприяють формуванню і зміцненню національної свідомості суспільства. Через мережу інформаційних комунікацій передається необхідна державно-політична, суспільно-економічна, ідеологічна, історична, етнічна та інша інформація. Завдяки розкриттю змісту і пропаганді в засобах масової інформації таких понять, як «демократія», «громадянське суспільство», «правова держава», «національна ідея», формується відповідна система духовних цінностей суспільства, які лежать в основі творення політичної нації й розбудови незалежної держави.

Водночас слід зазначити, що формування і зміцнення національної свідомості засобами ЗМІ значною мірою залежить від їх позиції у суспільстві. За умови, якщо засоби масової інформації є незалежними й здатні культивувати, збагачувати загальнодержавні й національні цінності в умовах глобалізованого світу, відтворювати і транслювати історико-культурні традиції, утверджувати національну мову, культуру, що є важливим у демократичному суспільстві. Саме вони сприяють творенню єдиного інформаційно-культурного простору держави, формуванню духовних основ нації, виступають дієвим інструментом консолідації суспільства в єдину національну спільноту.

В ідеалі ЗМІ можуть консолідувати різну інформацію чи пропаганду політичної діяльності та урядових організацій, відображаючи і ознайомлюючи суспільство з їх позицією, регулярно організовуючи проведення діалогу стосовно суспільних проблем. Мас-медіа можуть в неупереджених узагальнюючих коментарях виділяти із усіх дискусій ті пропозиції, що спрямовані насамперед на порозуміння і злагоду суспільства, а отже, виступати каталізатором об'єднання, інтеграції суспільства й зміцнення держави.

Але якщо в суспільстві ЗМІ є залежними від держави, контролюються певними фінансовими чи політичними групами, вони стають знаряддям маніпуляції суспільною свідомістю, провідниками певної ідеології і, що є найнебезпечнішим, – часто сприяють упровадженню чужих, не властивих суспільству духовно-моральних і політичних цінностей, що руйнує духовний фундамент його існування.

Великий вплив на ослаблення або, навпаки, на утвердження держави має саме міфологічне мислення. Так, наприклад, відома українська письменниця О. Забужко

вважає, що проблема сьогоднішнього українського суспільства в тому, що воно замало міфологізоване. Українська культура на шляху свого функціонування (принаймні в новітній історії) породила надто мало міфів, аби стати адекватно національному буттю. Адже, столітнє перебування частин України у складі різних держав не сприяло формуванню єдиного національного міфу. Нинішня культурна ситуація в Україні демонструє реальне зіткнення, співіснування і боротьбу різних міфів. На жаль, сучасні міфи і реалії повсякденного життя кардинально відрізняються один від одного і, найгірше, те, що масове суспільство не може відрізнити речі суперечливі один одному, потрапляючи кожного разу на один і той же гачок [4].

Серйозною проблемою ЗМІ є непорозуміння та існування окремо національного й регіонального інформаційного простору. Що мається на увазі? По-перше, це відсутність адаптованого національного інформаційного продукту під потреби регіональних споживачів (тобто в ЗМІ подається інформація, що важко декодується через призму певних ціннісних і світоглядних характеристик місцевого населення). По-друге, місцевий інформаційний продукт у певній мірі подає у викривленому вигляді загальнонаціональні смисли, наповнюючи їх власним колоритом й інтерпретацією. По-третє, значний вплив мають інформаційні продукти третьої сторони, що на регіональному рівні задає смисловий порядок денний (дискредитація держави, легітимних політичних інститутів, політиків та т.п.), просуває власні інтереси, через формування відповідної громадської думки (створення міфів, штучні проблеми і т.п.), а потім через дії в реальному просторі (штучно ініційовані протести, збройні конфлікти, штучна гуманітарна катастрофа, підрив стабільності в державі і т.п.).

Старі моделі не дають сьогодні використовувати управління інформаційним простором, тому що йде катастрофічне зростання інформативних потоків, що робить процес контролю майже неможливим. Поява таких нових прогресивних комунікацій, що поєднує у собі як індивідуальні, так і масові характеристики, демократизація суспільства має при цьому дуже велике значення, реакція на змінні, динамічні показники суспільства та інше.

Зростаюча присутність на політичній арені засобів масової інформації дає суспільству все більш різноманітні можливості стежити за подіями, що відбуваються. Прийняття рішень, що впливають на долю кожного громадянина, вже не є перевагою невеликої групи політиків. Діяльність засобів масової інформації дозволяє суспільству з близької відстані спостерігати за дискусіями у парламенті, засіданнями уряду або взаєминами між різними секторами економіки. Подібні спостереження формують відносини причетності кожного члена суспільства до поточного політичного процесу. Крім того, засоби масової інформації слугують агентами соціалізації, адже саме вони знайомлять громадян з нормами і принципами демократичного ладу. Оприлюднення засобами масової інформації всіх фактів, що стосуються діяльності політичних структур, знімає з політичних процесів не тільки ореол святості, а і статус надмірної таємності. Зазначена тенденція призводить до змін у характері діяльності уряду, руйнує традиційну дипломатію і підриває сформовану систему статусів.

Для формування у громадян політичної та правової культури про політичні процеси необхідний постійний потік інформації. Вона

стає доступною для суспільства з ряду причин: по-перше, внутрішня конкуренція між засобами масової інформації, коли постійно кожен із них співпрацює з політичними структурами з метою одержання ексклюзивної інформації, що породжує інформованість; по-друге, внутрішні розбіжності і напруженість в політичних структурах, нездатність регулюючих механізмів послабити їх перетворюють засоби масової інформації на альтернативні канали рішення внутрішньоструктурних конфліктів (відомі випадки, коли внутрішньопартійні і навіть внутрішньоурядові розбіжності вирішуються завдяки впливу засобів масової інформації, оскільки учасники не можуть прийти до позитивного вирішення проблеми в рамках існуючих процедур); по-третє, розвиток нових технологій, насамперед у сфері теле - чи радіомовлення, дозволяє вести багато передач у прямому ефірі.

Засоби масової інформації стають сценою, на якій розгортається політична дія, обговорюються кризи, ведуться переговори, відбуваються суспільні протести. Ці нові "арени" впливають на самі події, де і відбувається головний етап міфотворення. Крім того, засоби масової інформації можуть навіть поглибити існуюче політичне суперництво, тому що в ході репортажу іноді перебільшується гострота конфлікту, підсилюється його драматизм задля того, щоб матеріал був більш цікавим для глядача чи слухача. Надлишок інформації, що отримується громадянами, затрудняє процес сприйняття реальних подій і може призвести їх викривлення та до несподіваних результатів. Наприклад, наслідком надлишкової уваги до конфліктів у політичних структурах може стати реакція у вигляді негативної оцінки демократії в цілому, що не виключає виникнення сумнівів у доцільності або висновку про доцільність заміни демократії іншою системою влади (не виключаючи тоталітарної), що гарантує стабільність і безконфліктний розвиток. Часто у свідомості політиків мас-медіа також можуть створити перекручену картину, особливо якщо в того або іншого політичного діяча немає додаткових джерел інформації: на телеекрані будь-який суспільний або політичний протест виглядає значно більш гострим, ніж є насправді.

ЗМІ – це провідний канал інформації у свідомість громадян. Від того, як буде подана та чи інша інформація, так і буде сформована масова свідомість. Так, наприклад, зараз у всьому світі ЗМІ спостерігають за політикою новообраного американського президента Д.Трампа. І, формується, новий міф, що, нібито, Д.Трамп буде проводити курс на перетворення США з імперії в національну державу. З нашої точки зору, цей міф є ілюзорним. У Д. Трампа не вистачить сил і впливів, щоб змусити США відмовитися від політики гегемона у світі. Еліти США не відмовляться від звичайної ролі своєї країни як наддержави. Можуть змінитися деякі акценти у політиці цієї держави, але міжнародні корпорації діють згідно законів світового ринку і вони змусять Д. Трампа скоригувати свої промови. А армія США, розвідувальне співтовариство, військово-промисловий комплекс, Конгрес і Сенат США не дозволять втратити роль світового лідера. Та ще й в зв'язку з російською загрозою і загрозою з боку КНДР, яка рветься до світової гегемонії.

Але інформація постійно буде змінюватися. Спіймати правильну інформацію – завдання кожної особи окремо. Але завдання ЗМІ подати в такому ракурсі, аби це призвело до мінімальної кількості політичних і економічних помилок.

Отже, засоби масової інформації – один із головних засобів впливу діючої влади на формування громадської думки – специфічного стану суспільної свідомості, який містить приховане чи реальне ставлення різних соціальних спільностей до події, фактів або процесів соціальної дійсності, включаючи політичну діяльність. Громадська думка фіксує насамперед сприйняття дійсності через призму масової свідомості. В ній віддзеркалюються як спільні, так і специфічні інтереси класів, національних, професійних, духовних та інших спільностей, у цілому суб'єктів політичного процесу. Громадська думка як політичний інститут бере участь у здійсненні влади. Це важливий механізм прийняття політичних рішень на всіх рівнях.

Перехідний період в державі відобразився на масовій свідомості і ознаменував собою трансформацію та зміну установок, прагнень, мотивації українського народу, відтак самоідентифікації, що поклало початок формуванню громадянськості як особливого соціально-духовного стану. Проте із звільненням від колишніх стереотипів, заповнюючи утворену прогалину формуються та активізуються нові, що ґрунтуються вже не стільки на штучно створених конструктах, скільки на ментальній характерології, архетипізації та міфологізації сприйняття дійсності, що в поєднанні із впровадженням політичних технологій, досягли нечуваних результатів в деформації масової свідомості. Перебування в стані постійного пошуку, внутрішнього дисонансу, де ще не віджили попередні, століттями нав'язані стереотипи та міфи, на які нашарувались нові, перетворили громадськість на простір, незахищений перед масштабним впровадженням політичних технологій, не здатний протистояти зовнішнім впливам, проте наділений здатністю поглинати безліч інформаційних потоків. Варто також зазначити, що в умовах штучної зміни та нівелювання ідейних, інтелектуальних, культурних засобів підтримання суспільної організації в формі певного ладу, єдиними способами регуляції та відтворення духовної системи виступають власне не тільки теоретичні погляди, традиційні цінності, а й архаїчні шари колективної свідомості, уявлення та традиції, на яких і творяться нові міфи.

Список використаних джерел

- 1.Блумер Г. Коллективное поведение [Под ред. В.И.Добренкова] // Американская социологическая мысль. – М.: МГУ, 1994. – 496 с.
- 2.Бромлей Ю. Очерки теории этноса / Ю.Бромлей. – М.: Наука, 1983. – 418 с.
- 3.Еліаде М. Аспекти мифа / М.Еліаде. – М.: Академический проект, 2010. – 256 с.
- 4.Забужко О. Шевченків міф України. Спроба філософського аналізу / О.Забужко. – К.: «Абрис», 1997. – 150 с.
- 5.Куц Ю. Національна свідомість і самосвідомість у етнополітиці і державотворенні /Ю. Куц// Актуальні проблеми державного управління: Наук. зб. – Х, 2000. – №2 (7). – С.45-52.
- 6.Кресіна І. Національна свідомість: єдність етнічного та національного / І. Кресіна // Вісник Київ. ін-ту "Слов'янський ун-т". – Вип.1: Історія. Культура. Політологія. Міжнар. відносини. – К.,1998. – С.119-124.
- 7.Михальченко М.І. Суспільні цінності населення України в теоретичних і практичних вимірах [/Авт. колектив : М. І. Михальченко (керівник) та ін.] – К. : ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2013. – 336 с.
- 8.Шайгородський Ю. Політика: взаємодія реальності і міфу / Ю.Шайгородський. – К.: Знання України, 2009. – 400 с.
- 9.Юнг К. Душа и миф: шесть архетипов / К. Юнг/ Пер. с англ. – К.: Государственная библиотека Украины для юношества, 1996. – 384 с.

References

1. BLUMER, G. (1994) *Kolektivnoe povedenie. Americanskay cosiologicheskay mysl.* Moskwa, MGU.
2. BROMLEY, U. (1983) *Ocherki teorii etnosa.* Moskwa, Nauka.
3. ELIADE, M. (2010) *Aspekty mifa.* Moskwa, Academicheskui proect.
4. ZABUZHKO, O. (1997) *Shevchenkiv mysh. Sproba akademichnogo analizu.* K., «Abris».
5. KUTZ, U. (2000) Nacionalna svidomist I samosvidomist y etnopolituci I derzavotvorenni. *Actualni problemy derzavnogo upravlinnya.* No. 2(7), P.45-52.
6. KRESINA, I. (1998) Nacionalna svidomist: yednist' etnichnogo ta natsionalnogo. *Visnyk Kyivskogo instutyty «Slovyanskiy yuniversitet». Istorია. Kultura. Politologia.* P.119-124.
7. MYKHALCHENKO, M. (2013) *Sypilni tsinnosti naseleण्या Ukrainy v teoretychnykh I praktychnykh vymirah.* K., IPIED im. I.F. Kurasa NAN Ukrainu.
8. SHAIGORODSKIY, Y. (2009) *Politika: vzaemodiya realnosti I myphy.* K., Znanniy Ukrainu.
9. YUNG, K. (1996) *Dusha I miph: shest' arhetipov.* K., Gosudarstvennaya biblioteka Ukrainy dlya yunoshhestva.

Evgenia Makarenko, Graduate student, Ivan Kuras Institute of Political and Ethnic Studies Academy of Sciences of Ukraine

MYTH AS A MEAN OF MASS COMMUNICATION

Abstract. *In the article "The Myth as a means of mass communication", the main problem of the coherence of myth with the media has been revealed. Given the recent political events that take place worldwide, the subject proposed in the article stands out as a very to-date. After myths had invaded the mass consciousness of people, the former began shaping the future of the individual countries, regions and the whole world. This type of media has become a powerful myth translator in the public consciousness. The purpose of the study is to show how myth through mass media shapes the "correct" position, but sometimes the latter proves to be out-of-true.*

The article singled a number of scholars investigating the proposed subject, i.e. G. Pocheptsov, O.Polisayev M.Myhalcheko, Y.Shayhorodskyy etc.

In general, the "mythologisation" of the information may result in the consolidation of society and may as well play a destructive role in the public life. Some researchers even tend to believe that mythologizing society is an extremely negative process, that myth is in fact a hidden form of aggression, that of totalitarianism. Thus, when one finds him (her) self under the power of myth, one ceases to be an individual. However, speaking impartially, then surely it should be recognized that the myth may serve both positively and negatively.

It is concluded that the media is one of the main means of influencing the shaping of the public opinion. It is also resumed that myths may act as the driving force of society's evolution and may have special meaning thereto.

Key words: *myth, political myth, social consciousness, mass consciousness, the media.*